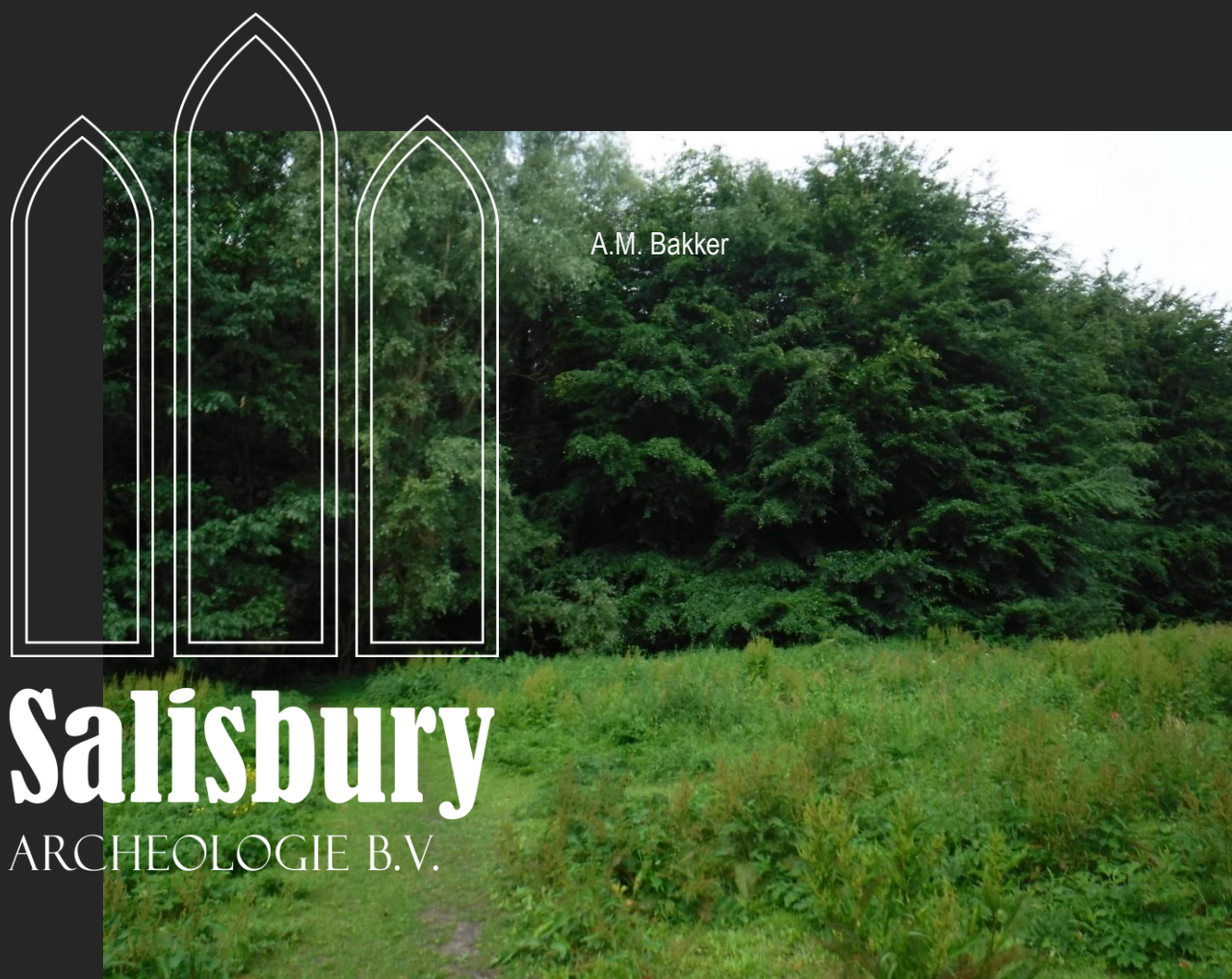

Drevenbos te Hoogezand (gem. Midden-Groningen)

Een karterend booronderzoek (IVO-O)

A.M. Bakker

Salisbury

ARCHEOLOGIE B.V.

Drevenbos te Hoogezand (gem. Midden-Groningen)

Een karterend booronderzoek (IVO-O)

A.M. Bakker

Rapport 170

Colofon

Drevenbos te Hoogezand (gem. Midden-Groningen)
Een karterend booronderzoek (IVO-O)

Een onderzoek in opdracht van gemeente Midden-Groningen

Salisbury Archeologisch Rapport 170

A.M. Bakker

Beheer en plaats van documentatie
Salisbury Archeologie b.v.

Versie 1.0, 14 augustus 2018 (definitief)

Autorisatie — dr D.A. Gerrets (senior KNA-archeoloog)

SalisburyArcheologie bv

Vestiging Noord-Nederland

Vaart z.z. 7a

9401 GE Assen

085-3031540

www.salisburybv.nl

info@salisburybv.nl

ISSN 2468-4538

Inhoud

Locatie en administratieve gegevens	6
Samenvatting resultaten	7
1 Inleiding	8
1.1 Aanleiding tot het onderzoek	8
1.2 Doel van het onderzoek en onderzoeksvragen	9
2 Resultaten karterend booronderzoek	10
2.1 Methode	10
2.2 Resultaten	10
2.3 Beantwoording onderzoeksvragen	11
2.4 Aanbevelingen	11
Literatuur	12
Geraadpleegde websites	12
Lijst van afbeeldingen	12
Bijlage 1 Boorpuntenkaart	13
Bijlage 2 Boorbeschrijvingen	14

Locatie en administratieve gegevens

Projectnaam	Hoogezand-Drevenbos IVO-O
Projectcode	20182236
Type onderzoek	IVO-O karterend booronderzoek
OM-nummer	4612134100
Projectleider	A.M. Bakker
Contact	T: 085-3031540 M: 06-14979316 E: adriana.bakker@salisburybv.nl
Opdrachtgever	Gemeente Midden-Groningen Dhr. K. Kiewiet
Contact	Postbus 75 9600 AB Hoogezand E: klaas.kiewiet@midden-groningen.nl
Bevoegde overheid	Gemeente Midden-Groningen namens deze: LIBAU Hoge der A 5 9712 AC Groningen T: 050-3126545 archeologie@libau.nl
Plaats	Hoogezand
Gemeente	Midden-Groningen
Provincie	Groningen
Kaartblad	12E
Centrumcoördinaat	246.717/573.936
Oppervlakte	Plangebied 200 m ² , te graven poel 47 m ²
NAP-hoogte maaiveld	Circa 1,49 m + NAP
Uitvoering onderzoek	11 juni 2018
Beheer en locatie documentatie	Salisbury Archeologie b.v. en e-depot

Samenvatting resultaten

Vraagstelling	Bestaat er een gerede kans dat het plangebied waardevolle archeologische resten bevat?
Verwachting	Verwacht wordt dat in het plangebied het prehistorisch maaiveld nog grotendeels is afgedekt met een dunne laag restveen. Hierdoor worden nog intacte podzolgronden in het plangebied vermoed. Rondom het plangebied zijn meerdere vuursteenvindplaatsen bekend waarvan de meeste uit het mesolithicum dateren. De kans dat zich in het plangebied intacte archeologische resten bevinden, is groot. Het plangebied heeft daarom een hoge verwachting op basis van het bureauonderzoek
Gehanteerde methode	inventariserend veldonderzoek, karterende fase (IVO-O).
Resultaten	De bodemopbouw in het gebied bestaat uit een bouwvoor op een verstoorde zandlaag op dekzand. Alleen in de boringen 3 en 5 is op de B/C-horizont nog een restant van een B-horizont waargenomen. De bodem lijkt grotendeels verstoord tot in de B/C-horizont van het dekzand. Een podzolbodem heeft vermoedelijk wel in het plangebied gelegen, deze is echter grotendeels opgenomen in de bovenliggende verstoorde laag en/of bouwvoor. Tijdens het veldonderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen in het dekzand die zouden kunnen duiden op de aanwezigheid van een vindplaats. De planuitvoering zal dan ook geen consequenties hebben.
Aanbeveling	Op basis van de resultaten van het veldonderzoek, kan worden geconcludeerd dat de hoge verwachting van het plangebied naar beneden kan worden bijgesteld. De kans op het aantreffen van een (intacte) archeologische vindplaats in het plangebied, wordt klein ingeschat omdat in het plangebied over het algemeen geen intacte podzolbodem meer is aangetroffen en tijdens het veldonderzoek geen archeologische indicatoren zijn waargenomen. Met het oog op voorgaande adviseert Salisbury Archeologie b.v. het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ingrepen.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

In opdracht van de gemeente Midden-Groningen heeft Salisbury Archeologie b.v. een Inventariserend Veld Onderzoek karterende fase (IVO-O) uitgevoerd in het plangebied Drevenbos te Hoogezand. Het plangebied heeft een omvang van 200 m² (afb. 1).

Aanleiding voor het onderzoek is het voornemen om een poel met geleidelijk oplopende oevers te graven. De poel zal een omvang van 47 m² hebben (doorsnede van 30 m). Op dit moment is nog niet bekend waar de poel precies zal worden gegraven binnen het plangebied. Het gehele plangebied van 200 m² dient daarom onderzocht te worden. De poel zal worden gegraven, indien mogelijk, op de locatie waar geen archeologie wordt verwacht.

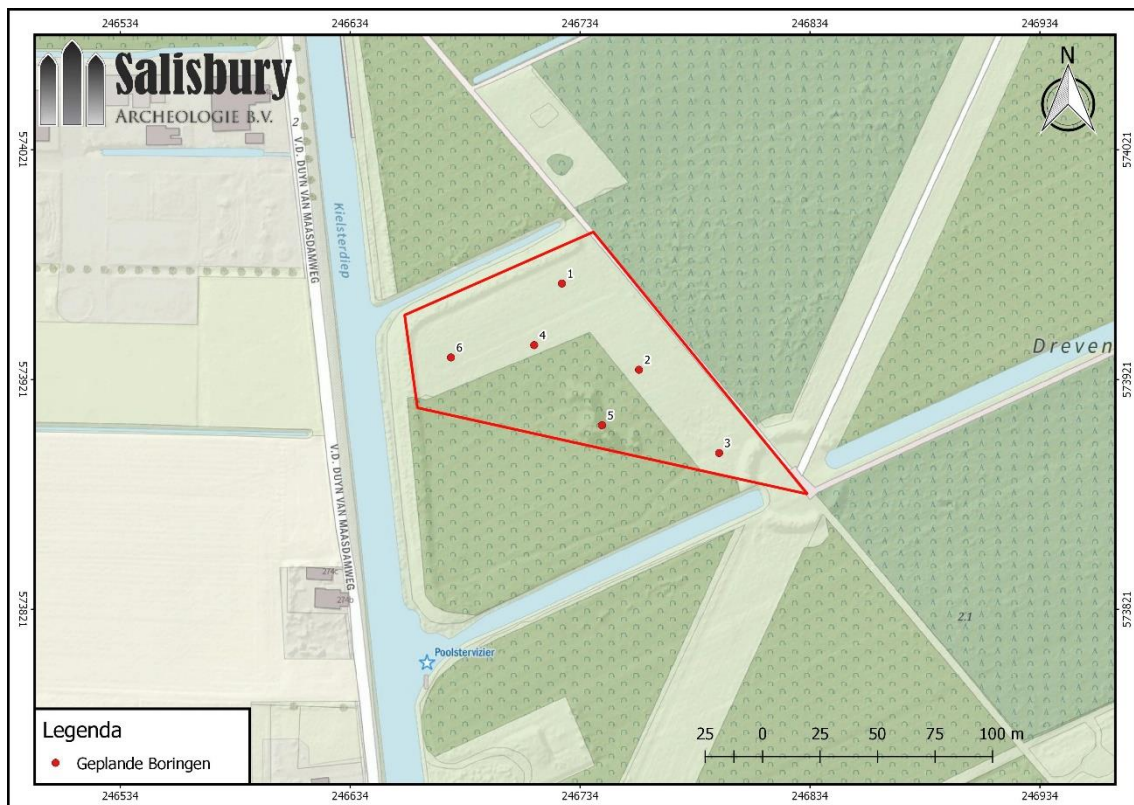
Op de archeologische beleidskaart van de gemeente Midden-Groningen heeft het plangebied de aanduiding 'hoge verwachting'. Hierbij geldt een onderzoeksverplichting naar de archeologische waarden bij ingrepen groter dan 200 m² en een diepte van meer dan 40 cm.¹ Voor het plangebied is dan ook een archeologisch onderzoek nodig.

Voorafgaand aan het booronderzoek heeft Libau Steunpunt een bureauonderzoek uitgevoerd waaruit blijkt dat in het plangebied vermoedelijk een moerige podzolbodem aanwezig is met een veenkoloniaal dek en een moerige tussenlaag en in de noordwesthoek een veldpodzolgrond. Op basis van het bureauonderzoek wordt verwacht dat in het plangebied het prehistorisch maaiveld nog grotendeels is afgedekt met een dunne laag restveen. Indien aanwezig is de onderliggende podzolbodem mogelijk nog intact. Rondom het plangebied zijn meerdere vuursteenvindplaatsen bekend waarvan de meeste uit het Mesolithicum dateren. De kans dat zich ook hier intacte archeologische resten bevinden, is groot. Daarom wordt een karterend booronderzoek van zes boringen aanbevolen.²

Salisbury bv heeft dit vervolgonderzoek uitgevoerd. Het veldonderzoek is uitgevoerd door A.M. Bakker (senior KNA-prospecteur) conform de beoordelingsrichtlijn Archeologie (BRL4000), protocol 4003 Inventariserend veldonderzoek (versie 4.0).

¹ Verhagen 2018.

² Verhagen 2018.

Afb. 1. Locatie plangebied Drevenbos te Hoogezand met geplande boringen

1.2 Doel van het onderzoek en onderzoeksvragen

Doel van het onderzoek is om op basis van de verkregen gegevens uit het booronderzoek de bevoegde overheid inzicht te geven in de gaafheid van archeologische waarden en een onderbouwd advies te geven hoe hiermee om te gaan.

Voor het onderzoek gelden de volgende onderzoeksvragen:

- Wat is de bodemopbouw en zijn er aanwijzingen voor bodemverstoringen?
- Is er binnen het plangebied een vindplaats aanwezig en/of zijn er archeologische indicatoren aangetroffen die hierop kunnen wijzen? Zo ja, wat is de aard, conserveringstoestand en datering van deze indicatoren/vindplaats? Indien aanwezig op welke diepte bevinden deze zich?
- Welke consequenties zal voortgaande planuitvoering hebben op (eventueel) aanwezige archeologische resten?
- Wat zijn de aanbevelingen? Is nader onderzoek noodzakelijk? En zo ja, waaruit kan dit bestaan?

2 Resultaten karterend booronderzoek

2.1 Methode

In het plangebied is een karterend booronderzoek uitgevoerd met een minimale boordichtheid van 6 boringen per ha. Aangezien het plangebied een omvang heeft van circa 200 m² is het minimum aantal van 6 boringen gezet. De boringen zijn regelmatig over het plangebied verdeeld conform het Plan van Aanpak.³ Bij het karterend booronderzoek is gebruik gemaakt van een Edelmanboor met een diameter van 15 cm. De boringen zijn tot maximaal 1 m -mv gezet. De boringen zijn uitgevoerd tot in de C-horizont, tot onder het niveau waar nog potentiële archeologische niveaus aangetroffen kunnen worden. Het veldonderzoek is uitgevoerd om de onderzoeksvragen te beantwoorden en tot een waardestelling te komen.

De positie van de boringen is bepaald met meetlinten. Door de aanwezigheid van bos was het niet mogelijk met behulp van RTK-GPS de boringen in te meten. De x-, y-, en z-coördinaten zijn bepaald met behulp van QGIS en www.ahn.nl. Het opgeboorde sediment is met behulp van een zeef (maaswijdte 3 mm) onderzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals houtskool, vuursteen en aardewerk. Het opgeboorde sediment is beschreven conform de NEN 5104 en de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB; Bosch 2005). De locatie van de boorpunten en de resultaten van het booronderzoek zijn weergegeven in bijlagen 1 en 2.

2.2 Resultaten

Booronderzoek

De bodemopbouw in het plangebied bestaat van boven naar beneden uit een 0,25 -0,3 m dikke bouwvoor (zwak siltig, matig humeus, zeer fijn zand) of een 0,05 m-dikke strooisellaag (boring 5). Onder de bouwvoor/strooisellaag of daar waar deze ontbreekt direct aan de top ligt een 0,05 – 0,65 m-dikke verstoorde zandlaag met zandbrokken. Onder de verstoorde zandlaag ligt dekzand (zwak siltig, zeer fijn zand). In het dekzand is over het algemeen nog een B/C-horizont op een C-horizont waargenomen. Alleen in de boringen 3 en 5 is op de B/C-horizont nog een restant van een 0,15 – 0,05 m dikke B-horizont aangetroffen. Tijdens het booronderzoek is geen E-horizont meer herkend en ook geen afdekkende dunne laag restveen. De bodem lijkt grotendeels verstoord tot in de B/C-horizont van het dekzand. Een podzolbodem heeft vermoedelijk wel in het plangebied gelegen, deze is echter grotendeels opgenomen in de bovenliggende verstoorde laag en/of bouwvoor. De top van het intacte dekzand ligt op 0,35 – 0,65 m -mv. (1,28 – 0,77 m +NAP).

Archeologie

In het dekzand heeft zich ooit een podzolbodem gevormd. Restanten van een podzolbodem zijn nog waargenomen in de boringen. Een hoge droge locatie is geschikt voor bewoning. In het plangebied worden dan ook resten vermoed vanaf het Mesolithicum. Tijdens het veldonderzoek zijn aan het maaiveld en in het opgeboorde zand echter geen archeologische indicatoren aangetroffen. Archeologische resten worden in het plangebied dan ook niet verwacht. De hoge verwachting voor het plangebied kan op basis van het booronderzoek naar laag worden bijgesteld.

³ Bakker 2018

2.3 Beantwoording onderzoeksvragen

Wat is de bodemopbouw en zijn er aanwijzingen voor bodemverstoringen?

De bodemopbouw in het gebied bestaat uit een bouwvoor op een verstoorde zandlaag op dekzand. Alleen in de boringen 3 en 5 is op de B/C-horizont nog een restant van een 0,15 – 0,05 m dikke B-horizont waargenomen. De bodem lijkt grotendeels verstoord tot in de B/C-horizont van het dekzand. Een podzolbodem heeft vermoedelijk wel in het plangebied gelegen, deze is echter grotendeels opgenomen in de bovenliggende verstoorde laag en/of bouwvoor.

Is er binnen het plangebied een vindplaats aanwezig en/of zijn er archeologische indicatoren aangetroffen die hierop kunnen wijzen? Zo ja, wat is de aard, conserveringstoestand en datering van deze indicatoren/vindplaats? Indien aanwezig op welke diepte bevinden deze zich?

Tijdens het veldonderzoek zijn in het dekzand geen archeologische indicatoren aangetroffen die zouden kunnen duiden op de aanwezigheid van een vindplaats.

Welke consequenties zal voortgaande planuitvoering op de archeologische resten kunnen hebben?

Er zijn tijdens het onderzoek geen aanwijzingen aangetroffen voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats binnen het plangebied. De planuitvoering zal dan ook geen consequenties hebben. De hoge verwachting voor het plangebied kan op basis van het booronderzoek dan ook naar laag worden bijgesteld.

Wat zijn de aanbevelingen? Is nader onderzoek noodzakelijk? En zo ja, waaruit kan deze bestaan?

Zie voor aanbevelingen paragraaf 2.4.

2.4 Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van het veldonderzoek, kan worden geconcludeerd dat de hoge verwachting van het plangebied naar beneden kan worden bijgesteld. De kans op het aantreffen van een (intacte) archeologische vindplaats in het plangebied, wordt klein ingeschat omdat in het plangebied over het algemeen geen intacte podzolbodem meer is aangetroffen. Daarnaast zijn tijdens het veldonderzoek geen archeologische indicatoren aangetroffen. Met het oog op voorgaande adviseert Salisbury Archeologie b.v. het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ingrepen.

Met betrekking tot de aanbevelingen/bevindingen uit onderhavig onderzoek dient contact opgenomen te worden met het bevoegd gezag, in dit geval de gemeente Midden-Groningen. Ook voor het vrijgegeven plangebied bestaat altijd de mogelijkheid dat er tijdens graafwerkzaamheden toch losse sporen en vondsten worden aangetroffen. Op grond van artikel 5.10 van de Erfgoedwet 2016, dient zo spoedig mogelijk melding te worden gemaakt van de vondst bij de gemeente, provincie of de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Literatuur

Verhagen, S., 2018: *Drevenbos poel te Hoogezand (gemeente Midden-Groningen). Een archeologisch bureauonderzoek*, Groningen (Libau-rapport 18.81062).

Bakker, A.M., 2018: *Plan van Aanpak IVO(O), Karterende fase. Drevenbos te Hoogezand (Gem. Midden-Groningen)*. Salisbury bv, Assen.

Geraadpleegde websites

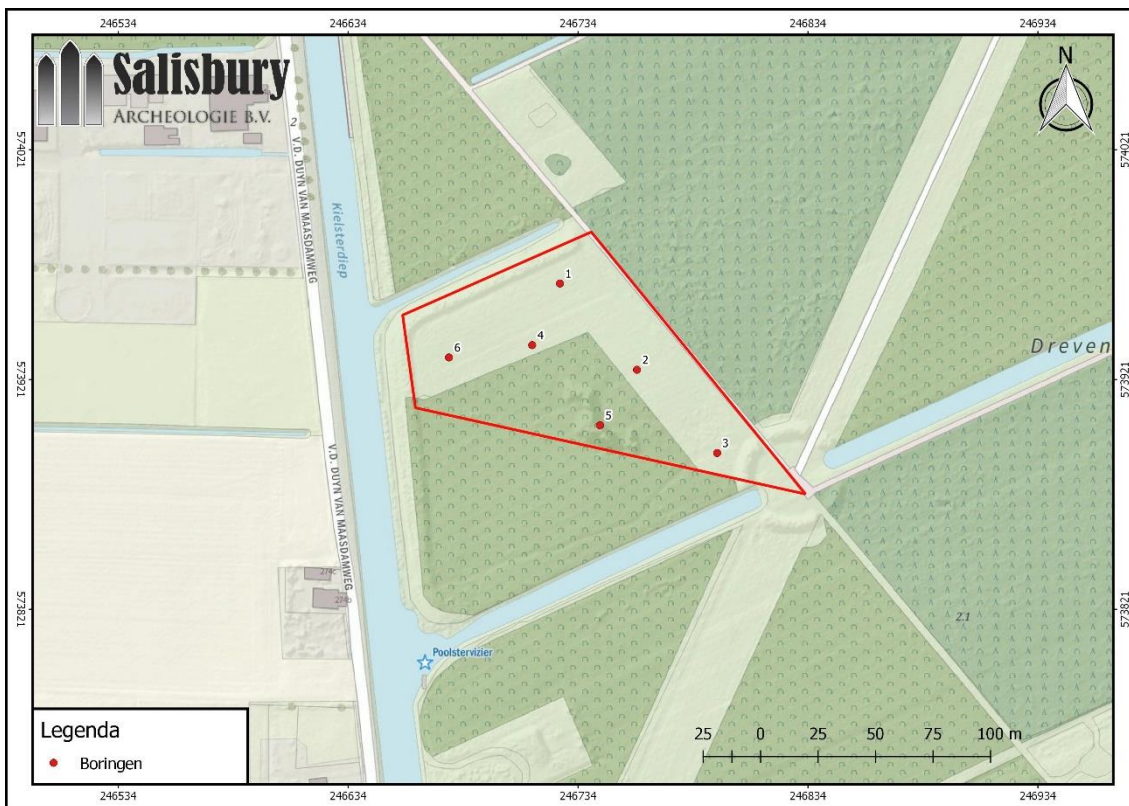
www.ahn.nl

<https://www.google.com/intl/nl/earth/>

Lijst van afbeeldingen

Afb. 1. Locatie plangebied Drevenbos te Hoogezand met geplande boringen.....9

Bijlage 1 Boorpuntenkaart

Bijlage 2 Boorbeschrijvingen

Boornr.	Diepte	Textuur	humus/grind	Kleur	Bijzondere bestandd	Horizont	Interpretatie	Overgang	boortype	X-coördinat	Y-coördinat	NAP-hoogte																				
<table border="0" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 15%;">Project</td> <td style="width: 35%;">20182236_Drevenbos_Hoogezand</td> <td style="width: 35%;">Precisie locatie</td> <td style="width: 15%;">1 cm</td> </tr> <tr> <td>Datum</td> <td>11-jun-18</td> <td>Boortype & diameter (mm)</td> <td>15 cm Edelmanboor</td> </tr> <tr> <td>Beschrijver</td> <td>AMB</td> <td>Vondstzichtbaarheid</td> <td>slecht</td> </tr> <tr> <td>Landgebruik</td> <td>bos</td> <td>Locatie en plaatsbepaling van de boring</td> <td>meetlingt</td> </tr> <tr> <td>Type grond</td> <td>bos</td> <td>Type onderzoek</td> <td>karterendbooronderzoek met zeven over 3mm ze</td> </tr> </table>													Project	20182236_Drevenbos_Hoogezand	Precisie locatie	1 cm	Datum	11-jun-18	Boortype & diameter (mm)	15 cm Edelmanboor	Beschrijver	AMB	Vondstzichtbaarheid	slecht	Landgebruik	bos	Locatie en plaatsbepaling van de boring	meetlingt	Type grond	bos	Type onderzoek	karterendbooronderzoek met zeven over 3mm ze
Project	20182236_Drevenbos_Hoogezand	Precisie locatie	1 cm																													
Datum	11-jun-18	Boortype & diameter (mm)	15 cm Edelmanboor																													
Beschrijver	AMB	Vondstzichtbaarheid	slecht																													
Landgebruik	bos	Locatie en plaatsbepaling van de boring	meetlingt																													
Type grond	bos	Type onderzoek	karterendbooronderzoek met zeven over 3mm ze																													
																																
1	25	Z2s1	h2	grijsbruin	puin 1	Ap	Bouwvoor	Scherp	15 cm Edelmanboor	246.726,40	573.962,80	1,47																				
	35	Z2s1		bruin	zandbrokken	B/C-horizont	XX	Scherp																								
	40	Z2s1		lichtbruin		B/C-horizont	N	geleidelijk																								
	70	Z2s1		lichtgeel		C-horizont																										
2	30	Z2s1	h2	grijsbruin	puin 1	Ap	Bouwvoor	Scherp	15 cm Edelmanboor	246.759,60	573.925,90	1,68																				
	35	Z2s1		lichtbruin	zandbrokken	B/C-horizont	XX	Scherp																								
	40	Z2s1		lichtbruin		B/C-horizont	N	geleidelijk																								
	100	Z2s1		lichtgeel		C-horizont																										
3	65	Z2s1	h2	grijsbruin	puin 1, zandbrokken		XX	Scherp	15 cm Edelmanboor	246.794,50	573.889,40	1,42																				
	70	Z2s1		bruin		B-horizont		geleidelijk																								
	75	Z2s1		lichtbruin		B/C-horizont	N	geleidelijk																								
	100	Z2s1		lichtgeel		C-horizont																										
4	30	Z2s1	h2	grijsbruin	puin 1	Ap	Bouwvoor	Scherp	15 cm Edelmanboor	246.714,70	573.935,60	1,39																				
	40	Z2s1		lichtbruin	zandbrokken		XX	Scherp																								
	60	Z2s1		lichtoranjebruin	fe2	C-horizont	N	geleidelijk																								
	80	Z2s1		lichtgeel		C-horizont																										
5	5	Z2s1	h2	grijsbruin	wortels, bladeren	O-horizont	strooisellaag	geleidelijk		246.743,90	573.900,10																					
	30	Z2s1	h2	grijsbruin			xx	Scherp	15 cm Edelmanboor																							
	50	Z2s1		bruin	zandbrokken		XX	Scherp																								
	55	Z2s1		bruin		B-horizont		geleidelijk																								
	70	Z2s1		lichtbruin		B/C-horizont	N	geleidelijk																								
	95	Z2s1		lichtgeel		C-horizont																										
6	25	Z2s1	h2	grijsbruin	puin 1	Ap	Bouwvoor	Scherp	15 cm Edelmanboor	246,677,5	573.930,90	1,54																				
	40	Z2s1		lichtbruin	zandbrokken		XX	Scherp																								
	45	Z2s1		lichtbruin		B/C-horizont	N	geleidelijk																								
	80	Z2s1		lichtgeel		C-horizont																										